

POSTANOWIENIE

Dnia 27 sierpnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek (sprawozdawca)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 sierpnia 2008 r. skargi T. W.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 21 lutego 2006 r., sygn. akt X Gz (...) wydanego w sprawie z powództwa T. W. przeciwko "P.(...)" - Spółce Akcyjnej w Ł. o zapłatę,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 7.10.2005 r. zasądził od pozwanej „P.(...)” S.A. w Ł. na rzecz powoda T. W. kwotę 10.800 zł oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. W motywach wyroku wskazano, że obciążenie powoda kosztami procesu uzasadnia okoliczność, iż pozwana była podmiotem postępowania układowego, a więc dochodzona w tym procesie wierzytelność mogła być bez powodów zgłoszona na listę wierzytelności. Z tego względu wnioski strony pozwanej zawarty w odpowiedzi na pozew o przyznanie kosztów procesu zasługiwał na uwzględnienie.

Powód zaskarżył zażaleniem rozstrzygnięcie o kosztach zawarte w wyroku Sądu Rejonowego. Zarzucił, że pozwana wbrew wymaganiom wynikającym z art. 479⁹ § 1

k.p.c. nie załączyła do odpowiedzi na pozew potwierdzenia doręczenia tego pisma bezpośrednio powodowi bądź potwierdzenia jego nadania listem poleconym, a więc odpowiedź na pozew winna być stosownie do powołanego przepisu zwrócona stronie pozwanej bez wzywania do usunięcia braków formalnych. Konsekwentnie należało więc przyjąć, że brak było wniosku o zasądzenie kosztów procesu i Sąd Rejonowy nie miał podstawy do rozstrzygnięcia o kosztach.

Sąd Okręgowy w Ł. postanowieniem z dnia 21.02.2006 r. zażalenie oddalił. Sąd ten wskazał, że obowiązek określony w art. 479⁹ § 1 k.p.c. dotyczy tylko pism procesowych składanych w toku postępowania. Nie obejmuje więc pierwszych pism procesowych składanych przez strony, a takim pismem jest odpowiedź na pozew. Powód w dniu 18.02.2008 r. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 21.02.2006 r. Jako podstawę skargi wskazał rażące naruszenie przepisów postępowania cywilnego tj. art. 479⁹ § 1 k.p.c. przez dokonanie jego błędnej wykładni, w następstwie czego przepisu tego nie zastosowano w sprawie i orzeczono o kosztach procesu mimo braku skutecznie zgłoszonego wniosku w tym przedmiocie. Uprawdopadabiając wyrządzenie szkody powód wskazał, że strona pozwana dokonała potrącenia kwoty 2.400 zł z przekazanej mu należności zasądzonej wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 7.10.2005 r. Wskazując na powyższe wniósł o stwierdzenie, że zaskarżone postanowienie jest niezgodne z prawem tj. z art. 479⁹ § 1 i art. 321 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W pierwszej kolejności należy rozważyć dopuszczalność w niniejszej sprawie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem. Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu II instancji kończącego postępowanie w sprawie. Taka treść art. 424¹ § 1 k.p.c., która obowiązywała zarówno w chwili wydania kwestionowanego postanowienia, jak i wniesienia skargi, uzasadniały jednoznacznie wniosek, że skarga jest niedopuszczalna. Postanowienie rozstrzygające o kosztach procesu nie jest bowiem postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20.12.1996 r. I CZ 30/96, OSNC 1997, nr 3, poz. 34; postanowienie z dnia 19.01.2006 r. III BP 6/05, niepublik.).

Stan prawny, który jest podstawą rozpoznania niniejszej skargi uległ jednak zmianie. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 1.04.2008 r. Sk 77/06 (Dz. U. Nr 59, poz. 367) orzekł, że art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w części obejmującej słowa „kończącego

postępowanie w sprawie” jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP. W ten sposób otwarto możliwość kwestionowania w drodze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem także postanowień (orzeczeń), które nie kończą postępowania w sprawie. Takim jest niewątpliwie postanowienie rozstrzygające o kosztach.

Powstaje pytanie, czy skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego należy odnosić do niniejszej sprawy. Odpowiedź musi być pozytywna. Na podstawie art. 424¹² w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy zobowiązany jest do stosowania art. 316 § 1 k.p.c., czyli wydając wyrok bierze pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia sprawy. Oznacza to, że orzekając w niniejszej sprawie trzeba uwzględnić wskazany wyżej wyrok Trybunału Konstytucyjnego.

2. Odnosząc się merytorycznie do treści skargi stwierdzić należy, że pogląd Sądu Okręgowego odnośnie wykładni art. 479¹ § 1 k.p.c. jest oczywiście błędny. Należy wprowadzić zgodzić się z tym, że przepis art. 479¹ § 1 k.p.c. nie tylko nie stosuje się do pism procesowych wyliczonych wyczerpująco w § 2 art. 479 k.p.c., ale nie dotyczy również wniesienia pozwu. Jest to oczywiste, gdyż wniesienie pozwu wszczyna postępowanie, wszakże od tej chwili mamy już do czynienia z „tokiem sprawy” w rozumieniu art. 479⁹ § 1 k.p.c. To zaś prowadzi do wniosku, że skoro odpowiedź na pozew nie została wymieniona w art. 479⁹ § 2 k.p.c., a jednocześnie wnoszona jest „w toku sprawy”, to znajduje tu zastosowanie art. 479⁹ § 1 k.p.c.

3. Szerokie otwarcie przez Trybunał Konstytucyjny możliwości kwestionowania w drodze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń sądu II instancji, także tych, które nie kończą postępowania w sprawie jako całości, nie oznacza jednak, aby skarga o stwierdzenie niezgodności zmieniła swój charakter prawny, w szczególności charakter procesowy. Nadal pozostaje ona specjalnym procesowym środkiem prawnym, ulokowanym wśród nadzwyczajnych środków zaskarżenia, którego celem jest stwierdzenie, że prawomocne orzeczenie sądu II instancji jest mimo to niezgodne z prawem. Jeśli więc jest to nadzwyczajny środek zaskarżenia, to takim musi pozostać. Uzasadnia to restryktywną wykładnię, także co do wymagań, jakie muszą być spełnione przy wniesieniu skargi. Jednym z nich jest uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy. Sama wysokość szkody nie ma zasadniczo większego znaczenia. Uzasadnione jednak jest przyjęcie – właśnie ze względu na nadzwyczajny charakter tego środka - że szkoda w znikomym lub symbolicznym rozmiarze nie uzasadnia prawa do wniesienia skargi. Należy bowiem wskazać, że uwzględnienie skargi i stwierdzenie, że prawomocne

orzeczenie jest niezgodne z prawem, ma charakter prejudykatu, stwarza bowiem możliwość dochodzenia od Skarbu Państwa odszkodowania za szkodę przez wydanie bądź wydanie i wykonanie zaskarżonego orzeczenia. Stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest więc nieodzownym, choć nie jedynym warunkiem uwzględnienia powództwa o odszkodowanie. Z tego względu nie można przejść do porządku dziennego nad rozmiarem szkody, jakkolwiek wysokość szkody nie znalazła wyrazu w normatywnej treści przepisu. Nie można jednak uznać, aby zastosowanie tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia uzasadniała szkoda znikoma bądź wręcz symboliczna. Z takim przypadkiem mamy do czynienia w okolicznościach tej sprawy i z tego względu skargę oddalono (art. 424¹¹ k.p.c.).